

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

**INSTITUTIONEN FÖR
SOCIOLOGI
OCH ARBETSVETENSKAP**

Bakom Stängda Dörrar

En studie om ungdomars attityder, kunskaper
och kompetenser kring våld i ungas
partnerrelationer

Emma Åvall och Tintin Piri

Examensarbete för Kandidat i sociologi,

15 hp.

Handledare: Anna Samuelsson

Termin/år: 2021

Bakom Stängda Dörrar: En studie om ungdomars attityder, kunskaper och kompetenser kring våld i ungas partnerrelationer

Författare: Emma Åvall och Tintin Piri

Handledare: Anna Samuelsson

Examinator: Ilze Lace

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi, 15 hp

Tidpunkt: 4 juni 2021

Antal tecken inkl. blanksteg: 69888

Syfte och frågeställningar: Syftet med studien är att bidra med kunskap om ungas attityder, kunskaper och kompetenser om våld i ungas partnerrelationer, vilket i framtida studier kan bidra med material kring preventiva åtgärder. Vidare är syftet att jämföra med tidigare studier och tolka materialet genom sociologisk och pedagogisk teori. Frågeställningarna är *Vilka attityder finns hos ungdomar om våld i unga partnerrelationer? Hur ser ungdomars kunskaper om våld i unga partnerrelationer ut? och Hur ser ungdomars kompetenser om våld i unga partnerrelationer ut?* **Metod och material:** Metod som används är fokusgrupper med tre deltagare per fokusgrupp. Totalt var det sex deltagare och två fokusgrupper i studien. Analys av intervjumaterial gjordes genom öppen kodning och tematisk textanalys.

Huvudresultat: Ungdomarna hade en attityd om att vem som helst kunde vara utsatt eller utsättare. Att utsätta eller vara utsatt relaterades till olika riskfaktorer. Ungdomarna utgick från personliga gränser när de skulle definiera var gränsen till våld gick. De hade en negativ syn på polis och tyckte inte att de tog våldet på allvar. Ungdomarna såg våld i partnerrelation som en process och de nämnde olika varningstecken kopplade till detta. De såg olika på tjejer och killars våld. Tankarna kring hur vanligt det är med våld i ungas partnerrelationer var spridd. Kunskapskällan var främst digitala plattformar och vänners erfarenheter. De ansåg att man skulle ingripa vid våld i partnerrelationer men nämnde främst informellt stöd i form av emotionellt stöd och råd men inte hur man praktiskt kan hjälpa den utsatta. Det var mer komplext vid formellt stöd (exempelvis kontakt med polis, vård, jourer).

Nyckelord: unga relationer, våld i partnerrelationer, attityder, kunskap, kompetens

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	1
2. Syfte och frågeställningar	3
2.1 Begreppsförklaring	3
3. Tidigare forskning	5
4. Teori	7
4.1 Sociala rummet, symboliskt våld, habitus	7
4.2 Våldets normaliseringsprocess och avnormaliseringsprocess	8
4.3 Sociokulturell teori	8
4.4 Goffman och kulisserna	9
5. Metod	10
5.1 Urval	10
5.2 Tillvägagångssätt	10
5.3 Zoomtrötthet	12
5.4 Etik	12
5.5 Studiens begränsningar	13
6. Resultat och analys	14
6.1 Attityder	14
6.1.1 Vem som helst kan vara utsättare	14
6.1.2 Vem som helst kan vara utsatt	15
6.1.3 Attityder mot rättsväsende och polis	15
6.1.4 Var går gränsen?	17
6.2 Kunskap	18
6.2.1 Normaliseringen av våldet	18
6.2.2 Könaspekter av våldet	18
6.2.3 Svartsjuka, kontroll och manipulation	19
6.2.4 Media som kunskapskälla	21
6.2.5 Finns våld i unga partnerrelationer?	21
6.3 Kompetens	22
6.3.1 Varför inte bara lämna?	22
6.3.2 Att ta kontakt och med vem?	23
6.3.3 Vilken typ av stöd?	24
7. Sammanfattande diskussion	25

1. Bakgrund

I en undersökning från 2018 uppgav nästan var femte person i åldern 16-24 att de någon gång varit utsatta av en nuvarande eller tidigare partner för upprepade kränkningar, förödmjukelser, försök till begränsad frihet, hot, trakasserier, misshandel och sexuella brott (BRÅ, 2018, s. 4, 11). Våld bland unga i partnerrelationer är ett förekommande fenomen där många ungdomar har erfarenheter av att antingen vara utsatt, utsätta någon eller känna någon som blir utsatt eller utsätter. Det är därför viktigt att ungdomar i tidig ålder utrustas med kunskap och kompetenser i ämnet. Zandra Kanakaris, grundare & generalsekreterare för stiftelsen 1000 möjligheter som står bakom Unga relationer, vilket är en organisation som syftar till att hjälpa unga som befinner sig i våldsamma partnerrelationer, skriver i Svenska dagbladet (2021, 20 april) att våld inte ofta börjar i vuxen ålder utan startar i ung ålder. Under ungdomsåren pågår en socialiseringsprocess där beteenden har potential att normaliseras och där våld har stor risk att följa med i de vuxna relationerna senare i livet (Ungarelationer, 2020, s. 13). För att förebygga våld i partnerrelation behöver man därför börja tidigt med prevention. Samtidigt är det viktigt att veta på vilket sätt det ska förebyggas. Här krävs det kunskap om vilka insatser som behövs, vilket innebär att man måste veta vilken information som finns och vilken som saknas hos unga. Våld i ungas relationer är ett relativt utforskat fält men där det fortfarande finns en hel del kunskapsluckor. De artiklar och rapporter som tagits del av i studien har till stor del undersökt ungdomars kunskaper faktamässigt. I studien är det därför intressant att även undersöka den handlingsbaserade kunskapen, alltså det som kommer benämnas som kompetens. I unga relationers ett-års-rapport (2020) framgår det i samtal med ungdomar att de hade svårt att veta vart de skulle vända sig (Ungarelationer, 2020, s. 9), vilket ytterligare visar på behovet av att undersöka ungdomars kompetenser.

I en studie utförd i Sverige och Norge fann man att under ungdomsåren upplever unga ofta mycket för första gången, exempelvis sin första relation eller första sexuella erfarenhet (Øverlien m.fl., 2019, s. 811). Vid våld i ungas partnerrelationer kan det därför finnas oklarheter kring vad som kan förväntas i en relation, som i sin tur kan leda till ett förminskande av våldet i relationen. Här kan könsroller spela in då tjejer kan bli övertalade om hur tjejer förväntas agera i förhållanden, vilket kan bidra till en förvirring om vad som är normalt. Detta kan i sin tur leda till att tjejen inte söker hjälp (Øverlien m.fl., 2019, s. 807). Digitala medier kunde även användas som hot mot tjejer genom intima bilder som killen hotade att sprida vidare om hon inte gjorde som han ville (Øverlien m.fl., 2019, s. 808).

Enligt organisationen Unga relationers ett-års-rapport (2020) framgår det att unga oftast inte förstått innebörden av det våld de blivit utsatta för och att det finns en okunskap om när våldet blir brottsligt (Ungarelationer, 2020, s. 6). Detta stämmer överens med Øverliens studie (2019), dock menar Ungarelationer även att detta beror på att ungdomarna inte vet att våldet kan förekomma i olika former (Ungarelationer, 2020, s. 6). Attityder till våld exemplifieras med ett citat från en fokusgruppsstudie med högstadieungdomar: *“Flickor utsätts sällan för våld. I alla fall inte utan att förtjäna det”* (Karlsson, 2003 ref i Uhnö, 2011, s. 235). Citatet visar på en okunskap hos vissa unga om att flickor sällan utsätts för våld vilket BRÅ (2018) visar att nästan var femte i åldrarna 16-24 gör (BRÅ, 2018, s. 4, 11). Øverlien (2019) nämner exempelvis att sexuellt våld bland partnerrelationer är vanligt förekommande men ses inte alltid som våld på grund av okunskap (Øverlien m.fl., 2019, s. 809). BRÅs rapport *Brott i nära relationer bland unga* visar att 43 procent av tjejer och 73 procent av killar av de som utsatts för våld i partnerrelation inte polisanmält på grund av att de sett våldet som en småsak; detta var den överlägset största anledningen (BRÅ, 2018, s. 5, 16). Även Polisen bekräftar att det finns en bagatellisering av sådana brott då den utsatta kan skuldbelägga sig själv (Polisen, 2020). Med detta som bakgrund kommer våld i vår studie att definieras som fysiskt, psykiskt, sexuellt och digitalt.

Barnkonventionen blev Svensk lag 1 januari 2020 och avser barn under 18 år. Enligt artikel 6 i barnkonventionen ska konventionsstaterna, alltså bland annat Sverige, göra det yttersta för att säkerställa barnets överlevnad och utveckling (Barnkonventionen, 2018, s. 15). Artikel 19 understryker även att konventionsstaterna har ett rättsligt, socialt, utbildande och skyddande ansvar när det kommer till barn som utsatts för bland annat våld (fysiskt, psykiskt, sexuellt), vanvård och utnyttjande. Här har föräldrarna eller vårdnadshavaren ett ansvar då barnet finner sig i deras vårdnad (Barnkonventionen, 2018, s. 21). Vid våld i ungas relationer finns det alltså ett ansvar från både föräldrar såväl som stat om den utsatta är under 18 år. Båda dessa artiklar i barnkonventionen visar på att Sverige har ett ansvar för de förebyggande åtgärder och insatser som finns gällande våld i ungas partnerrelationer då detta våld är ett hot mot barnets utveckling och överlevnad samt mentala och fysiska hälsa. Artikel 27 understryker även föräldrarnas ansvar för barnets levnadsstandard. Här ingår barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling (Barnkonventionen, 2018, s. 26). Att understryka föräldrarnas ansvar, men också skolans och statens blir här viktigt, då man är barn fram till 18 års ålder. För barn är det därför viktigt att preventiva åtgärder finns i skolan samt att det finns en kunskap om vart man kan vända sig för att få de insatser som behövs om

man skulle vara utsatt eller utsätta någon annan för våld. Barnkonventionen anser att man är barn fram till 18 års ålder (Barnkonventionen, 2018). I denna studie är personerna 16-19 år, vilket vi har valt att definiera som ungdom, trots att en majoritet av våra ungdomar enligt barnkonventionen även är barn. I BRÅs rapport från 2018 benämns ungdomar som 16-24 år (BRÅ, 2018).

2. Syfte och frågeställningar

Studien vill ge kunskap som i framtida studier kan bidra med material kring preventiva åtgärder i skolan samt jämföra med tidigare studier i området. Fokus kommer i studien inte ligga på personliga erfarenheter eller om man är utsättare eller är utsatt, utan undersöker deltagarnas kunskaper, attityder och kompetenser från de tre perspektiven utsättare, utsatt och åskådare, oberoende av deltagarnas kön och sexualitet. Studien är ämnad för att kunna beskriva de rådande attityderna, kunskaperna samt kompetenserna som ungdomar besitter idag. Den syftar även till att se hur ungdomarnas attityder, kunskaper och kompetenser stämmer överens med tidigare studier. Ett ytterligare syfte är att tolka ungdomarnas attityder, kunskap och kompetens genom sociologisk samt pedagogisk teori. De teorier som kommer användas är Bourdieus teori om sociala rum, habitus och symboliskt våld, Säljös sociokulturella teori, Goffmans dramaturgiska perspektiv samt våldets normaliseringsprocess.

Följande frågeställningar kommer besvaras:

- Vilka attityder finns hos ungdomar om våld i unga partnerrelationer?
- Hur ser ungdomars kunskaper om våld i unga partnerrelationer ut?
- Hur ser ungdomars kompetenser om våld i unga partnerrelationer ut?

2.1 Begreppsförklaring

Här beskrivs hur begrepp definieras samt hur de kommer användas i texten.

Unga/Ungdomar Unga/Ungdomar är en bred kategori som kan definieras på många olika sätt. I studien har vi valt att definiera den som åldern 16-19, vilket är åldersspannet för våra deltagare. En majoritet av dessa skulle även kunna definieras som barn enligt bl.a barnkonventionen (Barnkonventionen, 2018).

Partnerrelation Här utgår vi från pågående intima relationer. Begreppet är inte avgränsat till en viss sexualitet.

Utsatt Person som befinner sig i en partnerrelation där personen blir utsatt för psykiskt, fysiskt, sexuellt eller digitalt våld.

Utsättare Person som befinner sig i en partnerrelation där personen utsätter den andra parten för psykiskt, fysiskt, sexuellt eller digitalt våld.

Åskådare Person som har vetskap om att någon i sin omgivning antingen utsätter eller utsätts för psykiskt, fysiskt, sexuellt eller digitalt våld.

Kunskap Den kunskap man besitter om våld i partnerrelation faktamässigt.

Kompetens Den kunskap man besitter om våld i partnerrelation om hur man går tillväga om man uppmärksammar, utsätts eller utsätter någon för våld. Det kan handla om att kunna förhindra våld eller vid vetskap om att det förekommer våld eller att någon utsätts/utsätter någon för våld, kunna agera för att förändra våldet i en positiv riktning, alltså för att få slut på våldet.

Attityd En attityd definieras som en värdering av ett tankeobjekt, abstrakt som konkret. Här kan exempelvis idéer, objekt, människor och grupper ingå (Bohner & Dickel, 2011, s. 392).

Fysiskt våld Fysiskt, psykiskt och sexuellt våld som definieras nedan har inspirerats av socialstyrelsen. Fysiskt våld kan utövas eller riktas mot kropp som ger den andra parten skada eller obehag (Socialstyrelsen, 2021).

Psykiskt våld Ett våld där den ena parten orsakar psykiskt obehag eller påverkar den andres beteende. Detta kan exempelvis handla om hot, manipulation och kontroll.

Sexuellt våld En sexuell handling som sker utan samtycke.

Digitalt våld Ett våld där den ena parten med hjälp av digitala medel utövar våld mot andra parten såsom kontroll, trakasseri eller övervakning (Øverlien m.fl., 2019).

3. Tidigare forskning

Artiklarna är hämtade från Göteborgs universitetsbiblioteks databas samt PsychInfo. Ett krav för att de skulle vara med i studien var att de var kollegialt granskade ("peer reviewed"), handla om attityder, kunskap eller kompetens om våld i partnerrelationer samt att deltagarna var ungdomar. De är utvalda i syfte att ge djup och perspektiv kring det material ungdomarna gett oss då ett av syftena är att jämföra ungdomarnas attityder, kunskaper samt kompetenser med tidigare forskning.

Tidigare forskning, Attityder Det framgick i en fokusgruppstudie med 86 ungdomar i åldern 12-17 gjord i Sverige, England, Belgien och Tyskland att det fanns en viss acceptans för partnervåld bland ungdomar, där mäns våld upplevdes allvarigare än kvinnors våld, eftersom det förstnämnda våldet ansågs farligare (Bowen m.fl., 2013, s. 619, 626). Enligt ungdomarna vill inte män ses som svaga och kunde känna skam över att be om hjälp. De tänktes ha en oro över att inte bli tagna på allvar. Det fanns även en attityd om att skojbråk var mer accepterat då allvaret i skojbråk minimeras. Det fysiska våldet beskrivs av ungdomar som ett tecken på våld där man behövde agera och söka hjälp. Det framgår vid intervju att det är svårt för offren att söka stöd men att hjälpen ses som nödvändig. Resultat av alla länders studier visade på en enighet gällande ungdomarnas attityder (Bowen m.fl., 2013). En longitudinell studie med 1042 ungdomar i åldrarna 15-18 visar på att individer tar efter kamraters beteende och agerar liknande då beteendet anses vara mer normalt. Därmed har de som umgås med kamrater som är okej med aggressivitet och våld i sina intima relationer visat på större risk att själva utöva våld i sina relationer, detsamma gäller tvärtom, alltså risken för att utöva våld minskar om ens kamrater inte är okej med det (Shorey m.fl., 2017, s. 157-158, 161-162). En annan longitudinell studie med 82 ungdomar i åldern 14-17 visar på att våldshandlingar i en dejting-relation kan förutspå attityder kring acceptans av våld vid ett senare tillfälle. Detta gäller acceptans av våld från utsättarens sida. Att ha utfört våld i en dejting-relation kan alltså leda till attityder som är mer accepterande av våld. Positiva följder av att utöva våld kan också leda till en acceptans för våld i partnerrelationer (Mueller m.fl., 2013, s. 436, 439, 444).

Tidigare forskning, Kunskap I Shoreys m.fl. (2017) studie framgick det att det främst var genom Tv-tittande som ungdomarna lärt sig om våld i partnerrelationer (Shorey m.fl. 2017, s. 157-158). Giordano m.fl. (2010) menar i sin intervjustudie med 956 högstadiel elever från 62

olika skolor i USA att en mer komplex bild av våld i partnerrelationer är nödvändig och att det finns en risk i att enbart fokusera på de negativa faktorerna då ungdomar som upplever positiva faktorer i sin relation då kan ha svårare att känna igen sin relation som våldsamt (Giordano m.fl., 2010, s. 867, 871-872). Resultaten i studien visar att när det kommer till fysiskt och psykiskt våld kan ungdomens tidigare erfarenheter, livsområden, familjeförhållanden påverka om man utsätter sin partner för våld. Ungdomarna var mindre bra på att rapportera våldet som psykiskt jämfört med fysiskt. De som använt våld i en tidigare relation skattade högre på svartsjuka, verbal konflikt samt otrohet än de som inte utövat våld i sin partnerrelation. Studien visar samtidigt att våldsamma partnerrelationer ofta är längre, har högre frekvens av kontakt, sexuell intimitet och skattar högre av givande samt mottagande av praktisk support. Intimiteten kan på så sätt bidra till svårigheter att lämna relationen, då en enbart negativ relation skulle tänkas göra det lättare att lämna (Giordano m.fl., 2010, s. 871-872). En longitudinell studie från USA med 843 ungdomar undersökte om trauma-symtom samt erfarenhet av våld i partnerrelation hade en påverkan på framtida utsatthet i relationer. Resultat visade att konsekvens av trauma kunde bidra till ett mindre socialt nätverk, svårigheter för individen att söka hjälp samt en negligering av varningstecken, då dessa i tidigare partnerrelation normaliserats (Jouriles m.fl., 2017).

Tidigare forskning, Kompetens En kvantitativ studie om hjälpbeteende med 1312 ungdomar från high school delade upp de olika hjälpbeteendena i kategorier. Här skiljer man på informellt stöd (alltså att vända sig till vänner eller familj för emotionellt stöd, råd eller utförande/deltagande av tjänster) och formellt stöd (alltså att vända sig till myndigheter, polis, jourer eller vård). Resultat visar att ungdomar i våldsamma partnerrelationer tenderar att berätta för jämnåriga för informellt stöd (Fry m.fl., 2013, s. 322-323, 328). Studien nämner att ungdomarna ofta först berättar för en vän, där ett vanligt stöd är att prata med vännen om våldet, ge råd samt be den utsatta partnern att lämna. Studien motiverar därför att det är viktigt att lära unga hur de ska stödja sina vänner och när man ska söka hjälp från formella tjänster. I studien nämns att informellt stöd kan vara positivt, då det kan minska depression och ångest, men att professionell hjälp är nödvändigt för att motverka allvarliga konsekvenser, exempelvis i form av hämnd från den våldsamma partnern vid hjälp att lämna. Studien genomfördes genom fokusgrupper med ungdomarna, med anledning till att göra studien ungdomsvänlig (Fry m.fl., 2013, s. 321, 328).

De kunskapsluckor som denna studie är ämnad att fylla, som inte uppmärksammats i de tidigare studierna ovan, är hur attityder, kunskaper och kompetenser uppstår i interaktion mellan ungdomarna. Inga av de funna studierna har heller studerat dessa begrepp i kombination med varandra. Vi finner det också relevant att studera ämnet i en svensk kontext.

4. Teori

Teorierna som används i studien har som syfte att bidra med att ge ett teoretiskt djup samt ge förklaring och förståelse till den data vi fått av ungdomarna. De teoretiska ramverk som kommer användas är Bourdieus teori kring sociala rum, habitus och symboliskt våld, Säljös sociokulturella teori, Goffmans dramaturgiska teori samt våldets normaliseringsprocess. I detta avsnitt kommer användningen av teorierna inte att beskrivas, utan detta görs istället i Resultat och Analys. Teorierna är valda med syfte att tolka intervjumaterialet och var inte bestämda innan genomförd intervju.

4.1 Sociala rummet, symboliskt våld, habitus

Bourdieu utgår ifrån två nyckelbegrepp, *fält* och *habitus* (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 5). I det följande kommer vi framför allt använda Toril Moïs tolkning av dessa begrepp då vi anser att dessa är klargörande för det ämne vi studerar. Fält står för det sociala rummet där det vardagliga spelet, interaktionen, relationen pågår, målet i fältet är att ha mest makt och inflytande framför övriga som befinner sig i det sociala rummet. För att få makt över fältet krävs en viss legitimitet och kapital där individen använder olika strategier som sällan uppfattas av individen själv. Enligt teorin krävs en viss belöning för att fältet ska fungera, Bourdieu menar att det behövs för att individen ska vilja ha makt och inflytande i rummet (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 5).

Begreppet habitus innebär individens beteendevanor, tankar och de normer som hen är van att följa. Enligt teori är nyckelbegreppen beroende av varandra. Eftersom i varje fält finns ett habitus och i varje habitus finns ett fält. Ett habitus med bestämda regler och normer som påverkar och bestämmer handlingssätt och strategier för individen. I det sociala rummet finns det människor med olika bakgrund, kön och ursprung vilket betyder att alla är tvungna att ha olika strategier för att kunna "spela spelet". Bourdieu belyser olika former av kapital (socialt, ekonomiskt, kulturellt, symboliskt) i teorin som ett krav för att bli talesman inom fältet vilket resulterar till en effekt av symboliskt våld. De människor som inte har tillräckligt med

kapital, menar Bourdieu, kan inte heller tala i det sociala rummet (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 6).

Symboliskt våld beskriver ett våld med ett förskönat yttre som inte erkänts men som godkänns. Våldet används när det öppna och direkta våldet inte går att använda. Dock är våldet inte symboliskt längre efter att det har avslöjats (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 6). Det symboliska våldet finns i vardagen och yttrar sig genom hur vi talar, hur vi tänker samt i vårt beteende. För att våldet ska vara symboliskt krävs det att det ses som naturligt från båda sidor och att det på så sätt ses legitimeras (Bourdieu, 1999, s. 11-12, 48).

4.2 Våldets normaliseringsprocess och avnormaliseringsprocess

Våldets normaliseringsprocess är en process där den våldsutsatta i en relation på ett systematiskt sätt får sina gränser förflyttade och där den utsatta får anpassa sig till våldsutövarens gränser och perspektiv. Den utsatta normaliserar den andra partens handlingar vilket påverkar den utsattas ramar och förståelse för sin egen tillhörighet (Lundgren m.fl., 2001, s. 17-18). Konkret kan detta diskuteras från Sara Uhnöös (2011) bok där hon beskriver våldets normaliseringsprocess som ett våld som trappas upp. Våldet kan börja med kränkningar som sedan normaliseras och till slut leder till total kontroll över den utsatta. En förutsättning för att normaliseringen ska ta plats är att den utsatta successivt isoleras och lämnas åt mannens värderingar och perspektiv. Då kvinnan enbart har mannen som referensram möjliggörs en internalisering av hans beteende samt värderingar då ens egna samt andras utesluts. I denna process bryts kvinnan ner psykiskt, vilket kan försvåra att bryta sig ur relationen (Uhnöo, 2011, s. 238). Kvinnor som lämnat sina relationer där det förekommit våld och en normaliseringsprocess upplever även en avnormaliseringsprocess där de efter relationen lättare kan redogöra för det våld de utsatts för. Detta då de inte längre normaliserar det våld de utsatts för och där mannens perspektiv inte längre är internaliserat i kvinnan. Avnormaliseringsprocessen är dock beroende av att den utsatta tagit sig ur mannens kontroll (Lundgren m.fl., 2001, s. 17-18).

4.3 Sociokulturell teori

Sociokulturellt lärande betyder att lärandet sker utifrån ett kollektivt samspel mellan människor som sedan påverkar den individuella utvecklingen och lärandet hos den enskilda individen (Säljö, 2000, s. 233). Säljö nämner att det är genom det sociala samspelet som individen förstår sin omgivning där språket har en avgörande roll för den individuella

utvecklingen. Språket genom samspel med andra låter människan dela sina erfarenheter och utvecklar människan till att förstå begrepp, det betyder att individen själv inte behöver ha upplevt allt för att lära sig. Lärandet kan ske med hjälp av andra. Lärandet sker inte endast i en planerad skolmiljö, pedagogiken sker enligt Säljö i den vardagliga praktikens aktivitet och kommunikation. Säljö nämner att lärandet handlar om vad individen och kollektivet tar med sig utifrån sociala situationer och hur den kunskapen sedan blir till handling. Säljö lyfter det vardagliga samtalet som en viktig komponent till individens kunskapsbildning, som bidrar med kunskaper samt insikter som formar människan. Att utifrån samtal, händelser och upplevelser som individ och grupp möter finns det stor möjlighet att den kunskapen används i framtida situationer (Säljö, 2000, s. 13, 47).

4.4 Goffman och kulisserna

Goffman (2014) beskriver individens handlande utifrån en scen där individerna med hjälp av rollspel styr sitt beteende utifrån bland annat önskade reaktioner från andra. Här är det önskvärt att kontrollera de andra individernas agerande utifrån de reaktioner man kan skapa hos dem utifrån sitt eget beteende. Goffman (2014) noterar även att individen kan inbilla sig att den medvetet agerar på ett specifikt sätt men att det egentligen är styrt av den grupp eller sociala status han tillhör (Goffman, 2014, s. 11-15). Vid genomförande av aktivitet i andras närvaro vill individen framhäva vissa sidor, medan andra aspekter som kan förstöra de intryck som hen har försökt att skapa undertrycks (Goffman, 2014, s. 101-102). Här använder Goffman begreppen främre och bakre region, det så kallade "bakom kulisserna". Främre regionen beskrivs vara på scenen där framträdandet sker framför andra och bakre regionen är det som händer bakom kulisserna som andra inte ser innan framträdandet sker. Det är här som viss information undantrycks av individen och det är här som individen förbereder sig innan individen ska kliva upp på den främre regionen. Här menar Goffman att individen kan använda ceremoniell utrustning likt olika hjälpmedel för att hen ska lyckas att utåt spegla en specifik bild till andra, vilket betyder att framträdandet inte alltid stämmer överens med verkligheten. Ceremoniell utrustning används för att andra inte ska reagera med misstänksamhet på framträdandet. Här kopplas "team" in enligt Goffman som gemensamt kan gallra bort de uttryck som de tror andra skulle reagera på och som inte passar in. Här kan enskilda individer träna på att upprätthålla sina roller. I den bakre regionen får även individen möjlighet att träna och vila från sitt framträdande och för en stund slippa spela rollen (Goffman, 2014, s. 101-102).

5. Metod

I detta avsnitt kommer urval, tillvägagångssätt, zoomtrötthet, etik och studiens begränsningar beskrivas. Studien är kvalitativ med abduktiv ansats och har genomförts med fokusgruppsintervjuer. Intervjuerna var mellan 50-70 minuter långa och i diskussionerna låg fokuset på interaktionen mellan deltagarna, vilket är ett kännetecken för fokusgruppsintervjuer (Fangen & Sellerberg, 2011, s. 2). Diskussionen upplevdes som obehindrad där alla deltog i samtalet utan moderatorns inblandning (utöver ställandet av frågor från intervjuguiden).

5.1 Urval

Ungdomar i åldern 16-19, är ett relevant urval utifrån presenterat syfte och problemformulering. Avsiktligt urval samt snöbollsurval har gjorts i studien. Vi utgår från vilket urval som ger mest relevant information till ämnet som ska studeras. Snöbollsurval valdes inte av bekvämlighet utan var ändamålsenligt (se 5.2)(Yin, 2013, s. 93, 293). Avsiktligt urval gav inte några deltagare, däremot gjorde snöbollsurvalet det. Deltagandet bestod av fem tjejer och en kille uppdelade i två fokusgrupper med tre deltagare i varje. Val av metod är fokusgruppsintervjuer med tre deltagare per intervju. Yin (2013) nämner en effektivitet av information då fler personer deltar samt att ungdomar kan uppleva det som lättare att dela med sig. Konsekvensen kan bli avsaknad av djup då fokus inte ligger på en enskild individ, det är också svårt i större grupper att visa deltagarna uppmärksamhet och att de känner av den (Yin, 2013, s. 144, 145). Det har dock ingen relevans i vår studie då fokus inte ligger på djup utan hur ungdomar i relation till varandra tänker och samtalar kring ämnet. Enligt Wibeck (2011, s. 61-62) brukar en fokusgruppsintervju bestå av fyra till sex deltagare men med bakgrund mot hur många informanter som svarade inom rimlig tid, samt Zoom som digitalt rum där mötena ägde rum, har vi avgränsat till tre deltagare i varje grupp.

5.2 Tillvägagångssätt

Utifrån offentlig kontaktinformation har ett trettiotal gymnasierektorer i Göteborg samt rektorer i närliggande kommuner kontaktats via mail, för att få kontakt med potentiella deltagare. Majoriteten av dessa avböjde sin medverkan och hänvisade till arbetsbelastningen kopplat till rådande pandemi. Tanken var att rektorerna skulle vara den förlängda armen mellan oss och ungdomarna. De som uteblivit med sina svar skickades en påminnelse till, detta resulterade inte i några deltagare. Till slut svarade en pedagog efter att hen förmodligen

kontaktats av sin rektor och bjöd in till presentation av studie inför gymnasieklass via Teams, som är en videokonferenstjänst som möjliggör digitala videosamtal. Inga försök till kontakt gjordes dock efter denna presentation. Då gymnasieskolorna gav begränsad kontakt lades det upp en förfrågan via den digitala plattformen Instagram. Det resulterade i att sex deltagare tog kontakt. Kontakt har även skett genom presentation av studien för vänner och bekanta som i sin tur delat studien vidare. Det resulterade i att ytterligare fem deltagare tog kontakt. Två av deltagarna kände varandra, medan resterande inte gjorde det. Att två deltagare kände varandra kan tänkas påverka både positivt och negativt, det kan ha gjort de mer öppna och bekväma men kan också ha påverkat deras val att diskutera (ex. att den tredje personen kan ha känt sig utanför, det upplevdes dock inte vara fallet). Gällande kön, då en fokusgrupp enbart bestod av tjejer, upplevdes ingen skillnad i diskussionernas dynamik och innehåll. Urval av de slutliga deltagarna blev de som kunde samma datum. I önskan om ett större manligt deltagarantal kontaktades även en organisation med killgrupper för killar och män i åldrarna 15-29. Detta resulterade inte i ytterligare deltagare.

Intervjufrågorna i intervjuguiden utformades efter de tre områdena attityd, kunskap, kompetens samt utsättare, utsatt och åskådare (Bilaga 1). Frågorna är inte utformade efter vald teori. Deltagarna informerades ett flertal gånger om att studien bygger på deras samtycke, de vill säga att de kunde passa, avbryta och återkalla sin medverkan. Deltagarna informerades om att det är okej att tänka och tycka olika. Här ville vi få en effekt av att de kunde känna sig fria med att uttrycka sina åsikter och tankar. Inför intervju kontaktades deltagarna via sin mail, där vi med hjälp av bifogade filer informerade om fokusgruppsintervju (Informationsbrev, samtyckesbrev och zoom-information). Deltagarna fick information om att logga in en viss tid innan för att använda ett annat namn än sitt egna. Val av att inte använda webbkamera under intervju grundas i anonymitet och zoomtrötthet (nämns i 5.3), vi önskade att fokus skulle ligga på intervjusvaren och inte framställning och kroppsspråk. Webbkamera användes av oss med anledning att deltagarna skulle känna vår närvaro samt kunna se våra ansikten. Alla intervjuer spelades in efter samtycke, detta för att kunna bevara material i sin helhet. Under intervju medverkade vi båda, detta för att en skulle fördela ordet och hålla tidsram, medan den andra tog anteckning och ansvarade för inspelning. Efter intervju transkriberades materialet. Öppen kodning användes för att hitta underteman till rubrikerna attityd, kunskap och kompetens, som innan kodningen var förbestämda utifrån syfte (Alm, 2019, s. 129-131). Underteman som sedan blev underrubriker i resultat och analys valdes ut efter de ämnen ungdomarna valt att diskutera relaterat till de

intervjufrågor som ställts. Underrubriken “Attityder om polis och rättsväsende” var en rubrik som tillkom utan relevans till intervjufrågorna utan var något ungdomarna i båda fokusgrupperna själva valde att diskutera. Citat är noga utvalda för att visa på hur diskussionen är relaterad till de olika underteman som skapats. För att underlätta för läsaren valde vi att sätta ut första bokstaven i kodnamnet efter citat.

5.3 Zoomtrötthet

Zoomtrötthet är en effekt av digitala videomöten. Efter en enkätstudie med 10 000 deltagare från hela världen kartlades fyra aspekter som förklarar varför deltagarna blir trötta: *Spegeleffekten*, människan ser ständigt sig själv i video och tenderar att därför vara mer självkritisk; *Känslan av att vara fysiskt fångad*, kameran upplevs begränsa människors möjlighet till rörelse under möten; *Känslan av att alla stirrade på dig*, uppmärksamheten från övriga deltagare upplevs konstant jämfört med vanliga möten, där uppmärksamhet endast riktas till personen när den talar. Slutligen *Ökad kognitiv ansträngning för att uttrycka sig med och tolka kroppsspråk*, dvs att det krävs större ansträngning av deltagarna för att läsa av övrigas kroppsspråk samt förmedling av sitt egna, för att exempelvis inte avbryta varandra samt för att själv få ordet. Följande åtgärder nämns för att minska tröttheten: Funktionen att se sig själv i video kan tas bort eller helt stängas av, vilket kan öka rörligheten samt upplevelsen av att avståndet till övriga zoomdeltagare är större (Fauville m.fl., 2021).

5.4 Etik

Vid intresse av att delta i studien skickades informationsbrev samt samtyckesbrev ut, då syfte var att deltagarna skulle bli informerade samt kunna samtycka innan processen startade (Vetenskapsrådet, 2017, s. 13-14). Ambitionen var att deltagarna skulle kunna fatta ett medvetet beslut om att delta samt minimera risken för avhopp. Under hela processen påmindes deltagarna ett flertal gånger om att medverkan var grundad på samtycke och att de kunde avbryta när de ville. Anonymiteten hanterades genom att deltagarna fick använda sig av kodnamn som de själva fick välja under intervjun. Webbkameran ombads vara avstängd för deltagarna under intervjun. Urval gällande ålder utgick från att deltagarna kunde samtycka själva utan målsmans godkännande (Quennerstedt, 2014, s. 6). Åldersspannet bestämdes även utifrån deltagarnas intresseanmälan. Våld bland unga är vanligt förekommande (BRÅ, 2018, s. 4, 11), det är därför möjligt att någon av deltagarna själva kan vara utsatta eller utsätta någon. Med detta som bakgrund valde vi att skicka ut ett dokument med information om vart man vid behov kan vända sig efter genomförd fokusgruppintervju.

Informationen bestod av ett brett urval där exempelvis polis, vårdcentral, olika jourer samt stödhemsidor ingick (bilaga 3).

5.5 Studiens begränsningar

Studien är begränsad till att undersöka ungdomar i åldrarna 16-19 år. Alla ungdomarna är bosatta i Sverige och talar svenska. Studiens omfattning är begränsad till tio veckor vilket påverkar antalet deltagare. Pandemin har påverkat utförande av intervju då den fått begränsas till digitala intervjumetoder. Detta kan ha uteslutit information, exempelvis deltagarnas kroppsspråk, men också öppnat upp för att utforska nya tillvägagångssätt. Intervjugrupperna har även ett högre deltagande av tjejer, samt att båda författarna är kvinnor, vilket kan ha påverkat resultatet. En begränsning i studien är att den inte undersöker könsskillnader mellan deltagarna utan fokuserar på deltagarna som en enhet. Studien kommer inte undersöka någon skillnad mellan tjejer och killars attityder, kunskaper och kompetenser då detta inte är studiens syfte. Men det finns en medvetenhet om maktförhållanden mellan könen (Øverlien m.fl., 2019) samt att kvinnor är överrepresenterade i brottsoffer-statistiken gällande våld i partnerrelationer (BRÅ, 2018, s. 4-5 & Ungarelationer, 2020, s. 4, 12-13). Det finns även en skillnad gällande grovheten där killars våld mot tjejer är grövre samt har större omfattning och konsekvenser (Ungarelationer, 2020, s. 31), därför kommer vi diskutera det våld ungdomarna lyft med en bakgrund av att våldet kan ha en könad aspekt.

Gällande användning av zoom med avstängd kamera kan det tänkas ha påverkat studiens resultat både i negativ och positiv riktning. Vi upplevde att det var lätt för ungdomarna att öppna upp sig men att visst kroppsspråk gick förlorat. Det här kan ha resulterat i svårigheter gällande turtagning då deltagarna inte hade möjlighet att läsa av när någon av de andra deltagarna var på väg att tala. Då alla deltagare har olika förförståelse kan viss information under intervjun blivit osynlig, då denna varit självklar för deltagarna utifrån deras förförståelse men inte förts över till oss. Vid interaktion kan värderingar, attityder och antaganden på så sätt bli dolda (Säljö, 2000, s. 86).

6. Resultat och analys

6.1 Attityder

Under kommande avsnitt presenteras ungdomarnas attityder i form av attityder mot utsättare, utsatt, rättsväsende och polis samt var de tycker gränsen går för att det ska räknas som våld i partnerrelation. Detta kommer sedan knytas till begrepp, teori samt tidigare forskning. Begreppen attityd, kunskap och kompetens är ibland svårt att skilja på enligt oss eftersom begreppen ofta går in i varandra under genomförd fokusgruppsintervju. Därför kan det exempelvis förekomma sådant definierat som kunskap under attityd och tvärtom.

6.1.1 Vem som helst kan vara utsättare

Samtliga deltagare uttryckte det svårt att beskriva en typisk utsättare, då de ansåg att vem som helst kunde vara en utsättare. Man ansåg att en schysst person både kunde vara en bra vän, men samtidigt vara en elak person i sin partnerrelation. I diskussion togs det upp att man som vän och partner har två olika roller, att beteendet i den ena relationen inte förutsäger beteendet i den andra. Detta var något som diskuterades i följande citat:

“Vissa kan även spela jättesnälla men bakom ramarna så är det inte så egentligen”(A)

”De kan ju vara väldigt så manipulativa och på så sätt spela på utåt att de är jättesnälla och sen bakom stängda dörrar kan de vara jätte hemska”(M) “ .. asså ofta så betar man sig inte alltid likadant mot en vän som man gör mot en partner“(L)

Att kunna vara två olika personer kan förklaras genom Goffmans dramaturgiska teori. Goffmans teori tar inte upp våld i nära relationer, vi ser dock en jämförbarhet mellan Goffmans teori och ungdomarnas diskussioner. Begreppen som kommer användas är främre och bakre regionen. I relation med vänner vill individen på scenen göra ett visst intryck men när personen befinner sig med partnern bakom “kulisserna” kan personen släppa sin roll och slappna av. Vilket kan innebära att en schysst kompis beteende inte alltid stämmer överens med hur den framställer sig (Goffman, 2014, s. 101-102). När utsättaren träffar sin partner för första gången är det också i en situation där personen vill framställa sig själv som så bra som möjligt. Goffman förklarar denna situation som ett framträdande på en scen där aktören går in i en roll. Det här kommer enligt Goffman betyda att personen kommer att kontrollera publikens agerande genom att skapa önskade reaktioner utifrån sitt egna beteende (Goffman, 2014, s. 11-15). I studien tolkas detta utifrån att utsättaren försöker göra ett gott intryck på sin

omgivning. Med andra ord kommer den som utsätter att försöka skapa ett välgjort framträdande för att upprätthålla den bild som omgivningen önskar. Alltså en bild av att vara en "schysst kompis", vilket får omgivningen att tänka att personen också är en "schysst partner". Men under relationen bryts denna fasad då förhållandet inte längre pågår på scenen utan dras bakom kulisserna, där utsättaren kan visa sitt avslappnade jag. Ungdomarna i vår studie tänkte att en bakomliggande orsak till att förövaren utförde någon form av våld grundades i att personen själv mådde psykiskt dåligt och hade problem med känslohantering. En deltagare förklarade detta med att den som utsätter på grund av sin dåliga känslohantering avreagerade sig på sin partner.

6.1.2 Vem som helst kan vara utsatt

Likt diskussionen kring utsättare hade ungdomarna svårt att definiera hur en typisk utsatt person var.

"Ehm, jag skulle säga att det kan vara vem som helst. Jag tror inte att det finns en specifik beskrivning på en person som blir utsatt"(L)

De diskuterade dock att det fanns olika riskfaktorer till att bli utsatt. Exempelvis beroende på värderingar, självkänsla, självvärde och hur lätt man är att manipuleras, vilket en av ungdomarna menade kunde bero på ens barndom och bakgrund. Det här tänktes kunna lägga grunden för en ohälsosam syn på relationer. Något som underbygger detta är en studie om tidigare erfarenheter av våld i unga partnerrelationer och senare utsatthet för våld i framtida. Där tidigare erfarenheter av utsatthet av våld kan bidra till försämrad förmåga att uppmärksamma tecken för våld i senare relationer. Det kan också sänka självkänslan hos personen, vilket i sin tur gör det svårt att ta sig ur sådana situationer (Jouriles m.fl., 2017). Värderingar var dock inget som det hittades underlag för att det skulle kunna vara en riskfaktor. En annan syn som togs upp var att våldsamma förhållanden är något som man hamnar i och att alla kan falla dit, men att det finns olika riskfaktorer som kan påverka detta.

6.1.3 Attityder mot rättsväsende och polis

Ett tema som uppmärksammades var att samtliga ungdomar hade en negativ syn på polis samt rättsväsendet gällande våld i ungas partnerrelationer. De hade en attityd att polisen inte tog våld i parrelationer på allvar och att det var något som ofta lades ner och där man

behövde mycket bevis. De tänkte att det fysiska våldet var lättare att definiera och bevisa som brott men var osäkra kring det psykiska våldet.

“Det är definitivt fysiskt våld där de lämnar märken, det tror jag verkligen. Jag tror att det är svårt att döma en partner för psykiskt våld, det är min uppfattning iallafall”(M) “Polisen lägger ofta ner sånt här vilket är dåligt”(A) “Alltså, vad det står i själva liksom lagen har jag ingen aning om var gränsen går för våld. Men jag personligen tycker ju också att polisen i många fall e jävligt kassa på att fånga upp folk i rätt tid ... men jag hoppas att även det psykiska borde finnas i liksom lagstiftningen”(L)

I uppsatsens inledning refererar vi till information från Polisen om att killar och tjejer som är utsatta för våld inte anmält då de bagatelliserat våldet eller skuldbelagt sig själva (Polisen, 2020). Detta speglar dock inte ungdomarnas attityder från fokusgrupperna. Ungdomarna visar på en motsatt bild och att det grundas i att det inte finns ett förtroende för polis och rättsväsende i dessa frågor.

Ungdomar påverkas av de attityder som råder i deras kompisrets (Shorey m.fl., 2017). Individen har en tendens att ta efter vänners beteenden och handlande. Ett scenario som kan tänkas spegla detta är när en vän som blir utsatt av våld i sin partnerrelation och som har tankar om att vända sig till polis kan påverkas av en negativ syn mot polis och rättsväsende om det råder i individens kompisgäng. Det här i sin tur kan leda till att individen inte söker information eller hjälp av polis, vilket skulle kunna stötta personen vid rättegång eller anmälan. Det kan eventuellt påverka kunskapen om dokumentation av fysiskt, psykiskt, digitalt samt sexuellt våld men också kunskapen om den juridiska hjälp man kan få både före och efter anmälan. Säljö (2000) säger att kollektivt samspel påverkar den individuella utvecklingen där individen lär utifrån sociala situationer tillsammans med andra och hur den kunskapen sedan kan bli till handling. Denna kunskap behöver inte vara självupplevd utan kan komma från andras berättelser (Säljö, 2000, s. 13, 47, 233).

Ungdomarna nämnde att kontakt med polis kan förvärpa situationen och att det är viktigt att polisen tar det på allvar när våld i relation anmäls då det för offren är en emotionell och psykiskt tung process:

“Eller ringa polisen för asså hon är för kär i sin partner som är för aggressiv då skulle hon egentligen behöva ringa polisen, men det skulle ju också kunna förvärra saken...”(F)

“...kvinnor kanske inte orkar stå på sig hela tiden för att man är rädd också samlar man modet för att faktiskt anmäla eller kontakta polisen också får man inte det bemötandet som man hade önskat och då kanske man inte vågar göra det igen eller man kanske inte orkar göra det igen för det är en stor psykisk och emotionell process som man tar sig igenom”(L)

6.1.4 Var går gränsen?

I fokusgrupperna togs det upp att ungdomar kanske inte har kunskap om var gränsen går då de inte pratar så mycket om det och att de därför kan normalisera vissa beteenden. Samtidigt nämns olika psykiska faktorer som gränssättande. Bland annat när man med flit använder sig av nedvärderande ord och när detta görs upprepade, när den som utsätter vill att du ska gå med på saker som du inte känner dig bekväm med (exempelvis att tvinga någon att ha sex), känna sig begränsad i förhållandet samt när den ena parten är rädd för den andra. Det ungdomarna nämner stämmer överens med Øverliens studie (2019) gällande att man under ungdomsåren upplever en hel del för första gången och att det kan bidra till svårigheter gällande vad som anses normalt och inte. Detta då man inte har några tidigare erfarenheter att relatera till. Brist på erfarenhet och kunskap kan enligt Øverlien m.fl. (2019) bidra till en förminskning av våld i partnerrelationer (Øverlien m.fl., 2019, s. 811). Om man i sin första partnerrelation utsätts för våld skulle detta kunna tänkas lägga grunden för framtida referensramar om hur en partnerrelation ska se ut. Vilket kan bidra till förvirring om vad som är okej i en relation och negligering av varningstecken (Jouriles m.fl., 2017).

En annan attityd som uppmärksammas i fokusgrupperna är att det ska vara samtyckligt samtidigt som man kan försöka ta initiativ till andra sexuella handlingar för att se om man känner sig bekväm med det. Det togs också upp att skojbråk kan vara något som är vanligt i unga partnerrelationer där gränsen går när den ena parten inte längre ser det som något roligt. Det kan förklaras med Bourdieus begrepp om symboliskt våld och Goffmans begrepp ceremoniell utrustning. Enligt tolkning kan skojbråket ses som en ceremoniell utrustning för att personerna runt om inte ska bli misstänksamma kring vad akten egentligen handlar om (Goffman, 2014, s. 101-102). Genom skojbråket kan våldet bli osynligt där både åskådare samt den utsatta kan ha svårt att förstå intentionen bakom skojbråket och där skojbråket enligt oss kan tolkas som att det legitimeras (Bourdieu, 1999, s. 11-12, 48). Detta menar Bourdieu sker fram till att det symboliska våldet avslöjas (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 6), vilket sker

när, likt ungdomarna säger, den andra parten inte ser det som något roligt längre. Ett ytterligare perspektiv gällande symboliskt våld handlar om en okunskap vad lagen säger. Detta kan resultera i att ungdomar kan utsättas eller utsätta någon för våld när det kommer till psykiskt våld, då de inte har en klar uppfattning om var den rättsliga gränsen går. Att referera till sina egna gränser är inte heller tillförlitligt då dessa kan flyttas och förändras beroende på tidigare erfarenheter, kunskap (Jouriles m.fl., 2017) samt våldets normaliseringsprocess.

Ungdomarna uttryckte det som svårt att sätta en gräns för när våldet blev brottsligt och när de gjorde det utgick det från sin personliga gräns. De hade lättare att identifiera det fysiska våldet som brottsligt men där övrigt våld var mer komplext.

6.2 Kunskap

I kommande avsnitt presenteras ungdomars kunskap under underrubrikerna: *normalisering av våldet, könsaspekter av våldet, svartsjuka, kontroll och manipulation, media som kunskapskälla samt finns våld bland unga partnerrelationer?*. Detta kommer sedan knytas till begrepp, teori och tidigare forskning.

6.2.1 Normaliseringen av våldet

Våldets normaliseringsprocess benämndes inte vid namn men den beskrevs under båda fokusgruppsintervjuerna. I den ena som att man på grund av manipulation från den som utsätter inte förstår att man blir utsatt för våld utan blir "blind av kärleken". I den andra beskrevs det som en långsam process där våldet efter en lång psykisk utsatthet med bland annat begränsningar sedan trappades upp och blev fysiskt. Här nämns det att den utsatta satte sin partner på en piedestal vilket möjliggjorde en legitimering av våldet hen utsattes för. Detta då ens självbild blivit påverkad efter att våldet brutit ner den. Det här stämmer väl överens med Lundgrens (2001) samt Uhnoos (2011) beskrivning av våldets normaliseringsprocess, att den utsattas gränser förflyttas i takt med våldsutövarens upptrappning av våldet (Lundgren m.fl, 2001, s. 17-18 & Uhnoo, 2011, s. 238).

6.2.2 Könsaspekter av våldet

Det fanns en gemensam tanke mellan många av ungdomarna att både tjejer och killar upplevde en skam om att vara utsatt i ett våldsamt förhållande. Detta grundades i känslan av att vara dum och svag om man valde att stanna i ett våldsamt förhållande. I diskussion kring fysiskt våld utgick de till en början från att det var en kille som utsatte en tjej, tills en av

ungdomarna ställde frågan om hur de andra ställde sig till om det var en tjej som var våldsutövaren.

“Men ser ni skillnad på när det är en tjej som slår en kille?”(M) “Asså både ja o nej, asså det beror på exempel killen tar illa upp eller inte liksom”(F) “Det är svårt visst slår vissa tjejer sin partner för att skydda sig själva”(A)

Citat ovan från ungdomarnas diskussion kan tolkas som att ungdomarna avdramatiserar när tjejers våld nämns, att de exempelvis använder våld för att försvara sig. Ungdomarnas tankar stämmer överens med en tidigare fokusgruppstudie om hur ungdomar uppfattar våldet beroende på kön. Här sågs killars våld mot tjejer som allvarigare och farligare och att beroende på situation kunde vissa våldsamma beteenden vara mer acceptabla än andra (Bowen, m.fl., 2013). Vid ett senare tillfälle i intervjun togs ämnet upp igen. Då poängterades det från en av ungdomarna att killar och tjejers våld var ett lika stort problem men att det inte sker i samma utsträckning. Det var dock ingen ursäkt utan man skulle ta våldet på lika stort allvar. En annan ungdom förklarade detta med att killar är uppväxta med en mer våldspositiv syn. Detta då killar möts av en bild att det är okej att slå exempelvis på fotbollsplanen eller när de blir arga. Detta resonemang stämmer överens med Mueller m.fl. (2013) som menar att det kan starta en inlärningsprocess där den som utövar våld märker att den med hjälp av våldet kan få sin vilja igenom, vilket i sin tur kan förstärka den våldspositiva synen då positiva konsekvenser följt utövandet av våldet (Mueller m.fl., 2013). Ungdomarna i vår studie upplevde att killars våld mot tjejer i ung ålder förminskas av vuxna som säger att killen är kär i tjejen. Vilket de tänkte kan leda till att tjejer i partnerrelationer får ansvaret att tillfredsställa mannen istället för att de ska tillfredsställa varandra.

6.2.3 Svartsjuka, kontroll och manipulation

Varningstecken som ungdomarna nämnde för att en relation skulle bli våldsam var kontroll, manipulation, svartsjuka, social isolering och begränsningar. De kunde även ana att en kille kunde vara våldsam i en relation om han behandlade andra tjejer illa. Ungdomarna beskrev hur en utsättare kunde använda skuld genom att exempelvis gråta och använda gaslighting¹. Genom att lägga skuld och använda sig av gaslighting menade en ungdom att den utsatta

---

¹ Gaslighting är ett psykologiskt begrepp inspirerat från George Cukors film “Gaslight” från 1944. I filmen använder sig maken av att skifta ljuset på en oljelampa och påstå, när hans fru påpekar detta, att hon inbillar sig. Han gör detta för att påverka fruns självkänsla samt verklighetsbild till den grad att hon tar över hans påtvingade verklighet. Begreppet argumenteras dock även ha sociologisk grund (Sweet, 2019, s. 851-852).

sedan kan börja ifrågasätta sin verklighet. Bourdieus (1994) begrepp sociala rummet kan förklara denna process, här skapar utsättaren en legitimitet för sitt våld genom kapital, att använda sig av olika strategier exempelvis skuld och kontroll. Individen vill få makt och inflytande i det sociala rummet och behöver successivt dra ner den utsatta för att få det (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 5). Följande citat beskriver hur den som utsätter har tagit över kontrollen i det sociala rummet.

“Vi säger att jag har en bästa vän som är i ett förhållande, sen märker jag att hon inte går ut ofta o så, alltid är med sin kille. Då kan man också koppla till att han är kontrollerande och inte låter henne göra någonting“ (A)

En annan ungdom beskriver att en person som befinner sig i en våldsam partnerrelation kan känna att hen behöver gå på tårna, oavsett om den andra parten är där eller inte. När den våldsamma partnern inte är där kan exempelvis olika situationer trigga igång känslor hos den utsatta, vilket kan leda till att den känner sig hotad och stressad. Utifrån analys av teori kan den utsattas habitus här ha förändrats på grund av våldsutövarens kapital, makt och kontroll (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 6). Det kan man se, likt ungdomarna beskriver, genom en förändring i beteendevanor, tankar och normer i vardagliga rutiner och situationer. När den utsattas habitus har anpassats till våldsutövarens har den som utsätter blivit talesman över fältet (Bourdieu ref i Moi, 1994, s. 6). Den utsattas beteende, tankar och normer har därför ändrats så de följer talesmannens regler för spelet. För att upprätthålla makt och inflytande i det sociala rummet använder sig våldsutövaren av olika strategier. Här nämner ungdomarna både psykiskt och fysiskt våld. Det fysiska beskriver en ungdom kan vara i form av slag för att få partnern att göra det utsättaren vill eller säger. Det kan förklaras med att den som använder våld har lärt sig att det är ett sätt att få som hen vill och ser det som en legitim strategi att använda (Mueller, 2013). De psykiska strategierna som ungdomarna nämner är att skapa en övertygelse i den utsatta att den inte kommer klara sig utan partnern. Detta genom manipulation, att trycka ner och hota. Legitimiteten av talesmannens inflytande och makt kan göra att den utsatta upplever en blindhet för det våld hen utsätts för, vilket kan ses som en form av symboliskt våld (Bourdieu, 1999, s. 11-12, 48). Denna blindhet diskuterades bland ungdomarna som en anledning till varför man inte lämnar relationen.

6.2.4 Media som kunskapskälla

Vid frågan om var och när ungdomarna fått sin kunskap om våld bland unga i partnerrelation berättade en ungdom att hen fått sin kunskap vid 17 års ålder genom en kriminologi kurs på gymnasiet, en annan berättade att det var genom film som hen sett innan 16 års ålder. Några ungdomar hade fått kunskap genom vänners erfarenheter. Vid frågan om ungdomarnas kunskapskälla var ett övergripande tema digitala plattformar. Ett personligt intresse var också en anledning till kunskapen. En ungdom nämnde att sociala medier har en flödes-funktion som ökade tillgången till mer material och kunskap. Under intervju framgick det att skolan inte hade bidragit med kunskaper utöver kriminologi kursen. Resultatet är i linje med en europeisk fokusgruppsstudie där TV fungerade som utbildare vid kunskap kring våld i unga partnerrelationer (Bowen m.fl., 2013).

6.2.5 Finns våld i unga partnerrelationer?

Ungdomarna hade delade uppfattningar gällande förekomsten av våld i unga partnerrelationer.

“Jag tror definitivt att det är de”(F) “I våran ålder tror jag det är (fifti fifti)”(A)

“Vad menar du med fifti fifti? Att hälften av alla relationer är våldsamma?”(M) “Aa”(A)

“Oj aa jag vet inte”(M) “Ehm, jag har inte sett det så mycket. Det är ibland mest bland vuxna typ. Har jag sett då”(ST)

Flera ungdomar tyckte att media oftast uppmärksammade våld bland vuxna partnerrelationer. Där våldet bland unga partnerrelationer fanns men inte uppmärksammas lika ofta eller inte alls. I en av fokusgrupperna trodde ungdomarna att det berodde på att vuxna vågade anmäla om de var utsatta medan unga flickor och pojkar inte vågade.

“Jag tänker snarare vad som är vanligast, är det vanligast när man är unga eller när man är vuxen och gift o sånt, min spontana tanke är vad man oftare ser i media, är när det är äldre. ... När det är gifta och har barn den grejen, men det känns som i unga relationer är det kanske inte som uppmärksammas lika mycket, men att det fortfarande händer under radarn liksom”(M)

En aspekt gällande det potentiella mörkertal bland unga som ungdomarna diskuterar kan förklaras med statistik som pekar på att få anmälningar görs av ungdomar under 18 år (Sveriges utbildningsradio, 2019). Bland ungdomarna i vår studie fanns en tanke att ungdomar mest utsattes för psykiskt våld. En ungdom hade exempelvis detta som förklaring till varför det finns en tystnad kring våld i ungas partnerrelationer. I studien av Giordano m.fl. (2010) kunde ungdomarna rapportera fysiskt våld men inte lika enkelt det verbala och svartsjuka. Bowens m.fl. (2013) studie har liknande resultat där ungdomarna beskrev att fysiskt våld var ett tecken på att man behövde söka hjälp och agera. Vilket vi tänker till en viss del skulle kunna vara en bidragande faktor samt förklara mörkertalet bland ungdomar.

6.3 Kompetens

Under kommande avsnitt presenteras ungdomarnas kompetenser under underrubrikerna *Varför inte bara lämna?*, *Att ta kontakt och med vem?* samt *Vilken typ av stöd?*. Detta kommer sedan knytas till begrepp, teori och tidigare forskning.

6.3.1 Varför inte bara lämna?

En anledning bakom att inte lämna tänkte ungdomarna berodde på att man älskade personen. Studien av Giordano m.fl. (2010) diskuterar komplexiteten i våldsamma partnerrelationer. Här tar man upp att tidigare studier ofta fokuserat på de negativa aspekterna av en våldsam partnerrelation och att de positiva har förbisetts. Studien tar upp de positiva delarna där dessa relationer även kan karakteriseras av högre frekvens av bland annat sexuell intimitet, givande samt mottagande av praktisk support och längre varaktighet (Giordano m.fl., 2010).

“Vissa försöker också få problemet att försvinna, för de e blinda. De gillar den här personen så pass mycket att man inte vill lämna”(A) “Ja de kan ju ofta till och med försvara sin partner liksom”(M) “För att personen är blind och älskar den här personen för mycket då blir det svårt att lämna”(A) “Jag tänker att den ofta är rädd för att vara själv och har blivit så pass nedbruten i den här förhållandet liksom så den känner att den inte skulle klara sig utan den här personen”(M)

Ungdomarnas diskussion från citat kan förklara att det kan finnas kärlekskänslor trots att relationen är våldsam. Ungdomarna i studien nämner en blindhet som i kombination med kärlekskänslorna för partnern kan bidra till svårigheter att upptäcka våld samt bidra till att man inte lämnar relationen, vilket är i linje med Giordano m.fl. (2010).

“Jag tror också det är rädslan att vara ensam och att typ ingen kommer förstå en. ... man känner en trygghet hos personen och då känner man att man inte vill lämna“(SA) “Ehm.. en partner kan ju ha hotat också innan. Till exempel “om du lämnar mig så får du se vad som händer” och då blir man ju ganska rädd ... Jag hade ju till exempel blivit jätterädd om min partner sa så. Då hade ju inte jag vågat göra slut direkt“(ST)

Det ungdomarna diskuterar i studien är att den utsatta känner en ambivalens gällande trygghet. Här känner alltså personen både en trygghet men samtidigt en rädsla för partnern. Det här påverkar valet av att lämna då man exempelvis kan vara rädd för att bli hotad av sin partner. Det ungdomarna diskuterar i studien är att den utsatta känner en ambivalens gällande trygghet. Här känner alltså personen både en trygghet men också samtidigt en rädsla för partnern. Det påverkar valet av att lämna eller inte då man exempelvis kan vara rädd för att bli hotad av sin partner. Rapport visar att trots avslutad partnerrelation är det sällan som våldet upphör. Här kan kränkningar, förföljelser och hot följa en avslutad relation eller trappas upp. Att lämna en våldsam partnerrelation kan betyda en ökad risk för dödligt våld (Lundgren m.fl. 2001, s. 33).

“..är många tjejer som blir misshandlade också och då ska man också agera, det kan leda till att killen mördar en eller tillslut eller något som händer ofta nu”(A)

6.3.2 Att ta kontakt och med vem?

Samtliga ungdomar var överens om att man skulle ingripa vid våld i partnerrelation. Det fanns dock olika uppfattningar om när och hur detta skulle ske. En ungdom tänkte att det berodde på hur nära man var personen, en annan tänkte det kunde bero på om man fick informationen via ryktesvägar eller från den utsatta. Det nämndes att man skulle ställa frågor för att ta reda på mer om situationen innan man agerar samt att en eventuell anmälan skulle ske i samtycke med den utsatte.

Utsättaren rekommenderas av ungdomarna i studien att ta kontakt med psykolog för att få hjälp med att hantera känslor och beteende. Det fanns också en tanke kring att fundera om man verkligen var menade för varandra om ens partner fick en att utföra våldsamma handlingar. Den utsatta rekommenderas först att prata med sin partner av samtliga ungdomar i studien. De fanns dock olika tankar om hur den utsatta, efter att ha pratat med sin partner,

skulle gå till väga. Exempelvis, ta kontakt med vuxna som den utsatta kände tillit till för att få mod till att lämna relationen, prata med vänner, ringa polis eller brottsofferjour eller ta kontakt med psykolog/skolkurator.

6.3.3 Vilken typ av stöd?

Samtliga ungdomar i studien var överens om att de skulle ingripa. Men hur ser detta ingripande ut och vad kan det få för konsekvenser? De olika tillvägagångssätten, som är inspirerade av Fry m.fl. (2013), kommer delas in i om man tar hjälp informellt (familj eller vänner) eller formellt (polis, vårdcentral eller kvinnojour). Det informella stödet delas in i följande kategorier: emotionell support, råd samt utförande av eller deltagande i praktiska tjänster för att hjälpa den utsatta (Fry m.fl., 2013, s. 328).

“Det beror på hur aggressiv personen är, asså jag skulle först ge mitt råd att prata med partnern och om partnern är villig att lyssna och förbättra sig så kan de göra ett försök men om partnern bara blir aggressiv och inte vill lyssna o så så tycker jag att min vän borde lämna”(A) “Eller ringa polisen för asså hon är för kär i sin partner som är för aggressiv då skulle hon egentligen behöva ringa polisen, men det skulle ju också kunna förvärra saken det är svårt o säga vad man ska göra”(F)

Ungdomarna i citatet ovan rekommenderar att vännen ska prata med sin partner, om denna inte är för aggressiv. Vilket kan dras till resultaten i Fry m.fl. (2013) där vissa ungdomar gett samma råd. Här nämns att en väns stöd kan vara positivt men att det utan professionell hjälp kan riskera att ge allvarliga konsekvenser. Särskilt då det kan leda till hämnd från den våldsamma partnern vid hjälp att lämna. Ungdomarna i citatet diskuterar att polis kan göra saker värre, vilket Fry m.fl. (2013) menar kan få negativa konsekvenser (Fry m.fl., 2013, s. 321). Här nämns råd som hjälpgivande agerande och det finns en positiv inställning till informell hjälp men en tveksamhet kring formell hjälp.

En av ungdomarna i studien delade med sig av när hen befunnit sig i en situation där en bekant öppnat upp om våld i sin partnerrelation. Hen hade då upprepade gånger sagt att personen borde lämna och ville påminna den utsatta om sitt sociala nätverk. Den utsatta hade sedan tidigare försökt prata med sin våldsamma partner men utan positivt resultat, vilket var ett tips som hen också hade gett till den utsatta. Dock var parten våldsam och såg inte sitt våld som ett problem vilket oroade ungdomen. Detta tolkas av oss som att deltagaren i

studien önskade en större kompetens och kunskap för att hjälpa den utsatta som var i behov av ett större stöd. I Frys m.fl. studie (2013) var ett vanligt sätt att visa stöd att prata med vännen om våldet, ge råd samt be partnern att lämna (Fry m.fl., 2013, s. 328), vilket är det ungdomen ovan gjort. Studien visar också att informell hjälp har positiva effekter för den som är utsatt då det kan minska depression och ångest (Fry m.fl., 2013, s. 321). Ungdomen ovan har gett informellt stöd i form av emotionellt stöd samt råd. Ett ytterligare stöd som hade kunnat ges är att använda sig av formell hjälp i form av exempelvis jourer, organisationer, vården eller polis samt kunna ge informellt stöd genom utförande av eller deltagande i praktiska tjänster för att hjälpa den utsatta.

Både ungdomarna i vår studie och i Fry m.fl. (2013, s. 326) nämner att de ofta väljer att berätta om sin utsatthet för vänner samt att den första man berättar för oftast är en vän. Vilket kan visa likt Säljö's sociokulturella teori hur viktigt det är att ungdomar vet vilket stöd som kan ges och vilka konsekvenser det kan ge den utsatta. Enligt Säljö lär individen av sin omgivning där individen själv inte besitter all kunskap, denna kunskap påverkar sedan framtida ageranden (Säljö, 2000, s. 233).

Ett tillvägagångssätt som slutligen nämndes av ungdomarna i en av fokusgrupperna vid kännedom om att en vän utsatt sin partner för våld var att använda sig av "skämt" för att prata om våld i ungas partnerrelationer. Detta för att visa stöd för kompiserna som utsätter någon annan men samtidigt göra ett avståndstagande från det våldsamma beteendet.

"Man kan säga det mer skämtsamt, AA det där e ju fuckt up, man behöver inte gå in och vara jätteseriös, då har man iallafall sagt något. Om man sedan får reda på att detta händer vid upprepande tillfällen då kan man ju ta ett mer allvarligt snack liksom"(M)

Shorey m.fl. (2017) nämner i sin studie att de är i den tidiga tonåren som kamrater har mest inflytande. Ungdomar som tar avstånd och själva inte godkänner våld minimerar risken för att sådant våld ska fortgå.

7. Sammanfattande diskussion

Ett syfte med studien var att bidra med kunskap som i framtida studier kan tillföra material till preventiva åtgärder i skolan. Detta material är de attityder, kunskaper samt kompetenser som vi fått ta del av från ungdomarna. Det här kan bidra till kunskap kring vilken information

som finns och inte finns bland ungdomar idag. Denna kunskap benämns nedan under kategorierna Kunskap, Attityd och Kompetens. Men innan kommer studiens reliabilitet och validitet nämnas.

Reliabilitet/Validitet Syftet var enligt oss forskningsbart, men skulle behöva mer omfattande forskning för att kunna göra resultatet överförbart till populationen. Det skulle även behövas fler deltagare samt en jämn könsfördelning för att kunna lyfta båda könens perspektiv kring attityder, kunskaper samt kompetenser för att resultatet ska bli mer representativt.

Frågeställningen gick att besvara, då intervjufrågorna var noga formulerade och ledde till svar som kunde underbygga resultat och syfte. En annan metod som är applicerbar på vår studie är enskilda intervjuer, eller en kombination av enskilda intervjuer samt fokusgrupper, för att få ett djup.

Kunskap Den kunskap ungdomarna i vår studie besatt var att våld i en partnerrelation oftast handlar om en process som startar med psykiskt våld som sedan blir fysiskt. De hade även kunskap om varningstecken så som kontroll, manipulation, svartsjuka, social isolering, gaslighting, begränsningar samt hur man behandlar andra tjejer (om utsättaren var en kille). Gaslighting ansågs av ungdomarna bidra till en förvrängd verklighet för den utsatta vilket möjliggjorde ytterligare eller grövre våld från utsättaren. De nämnde att både tjejer och killar kunde känna skam om de befann sig i en våldsam partnerrelation. Dock fanns det en avdramatisering av tjejers våld då det kopplades till självförsvar eller psykiskt våld och ansågs ske i mindre utsträckning. Killarnas våld avdramatiseras också men i barndomen, vilket istället ledde till en våldspositiv syn som kunde legitimera våldet. Ungdomarnas tankar om förekomsten av våld bland unga i partnerrelationer var spridda, vissa tänkte att hälften av alla ungdomar var utsatta medan andra tänkte att det förekom mer i äldres partnerrelationer. Kunskapskällan hos ungdomarna var digitala plattformar, vänners erfarenheter samt hos en ungdom en kriminologi kurs på gymnasiet.

Attityd Ungdomarna upplevde att vem som helst kan vara utsatt eller utsättare, man ansåg att hur man är som vän inte är avgörande för hur man är som partner. En anledning till våldsutövande var att utsättaren mådde psykiskt dåligt och hade dålig känslohantering. För den utsatta var riskfaktorer ens värderingar, självkänsla, självvärde, barndom, bakgrund samt hur lätt man var att manipulera. I frågan gällande var gränsen går för våld i en partnerrelation nämnde ungdomarna personliga gränser som gränssättande men kunde inte benämna den

rättsliga gränsen. Gällande polis och rättsväsende fanns det en negativ syn och en upplevelse om att polis inte tog detta våld på allvar. De nämnde även att kontakt med polis kunde förvärra situationen.

Kompetens Samtliga ungdomar tyckte att man som åskådare skulle ingripa vid vetskap om våld i unga partnerrelationer. Innan man agerade skulle man ställa frågor och vid en polisanmälan skulle man fråga om samtycke från den utsatta. Om man utsatte sin partner för våld rekommenderas man kontakta psykolog för att lära sig hantera sina känslor samt fundera på om man verkligen var menad för sin partner. Den utsatta rekommenderas först att prata med sin partner för att sedan kontakta en vuxen den känner tillit för. Andra exempel var att prata med vänner, ringa polis, brottsofferjour eller ta kontakt med skolkurator. En anledning till att inte lämna en våldsamt partnerrelation tänkte ungdomarna berodde på att man älskar personen och att det kan finnas en blindhet i kombination med kärlekskänslorna som kan bidra till svårigheter att upptäcka våldet. Ungdomarna nämnde tillvägagångssätten emotionellt stöd och råd men inte utförande/deltagande i tjänster. Samtliga ungdomar höll med om att man skulle söka informell hjälp exempelvis familj och vänner, det var dock mer komplext vid formell hjälp, dvs. polis, vårdcentral och kvinnojour osv. Ett tillvägagångssätt ungdomarna tog upp var att använda sig av skämt vid kännedom om att en vän utövade våld mot sin partner. Detta för att visa stöd för kompisen men samtidigt visa ett avståndstagande från det våldsamma beteendet.

Överensstämmelse med tidigare forskning Vi kunde se en stor överensstämmelse mellan de studier som nämnts under tidigare forskning och våra ungdomars attityder, kunskaper och kompetenser. Dock upplever vi att det finns en viss dissonans mellan vissa fynd från de tidigare studierna och de ungdomarna säger. De visar på en kunskap gällande samtycke och vetskap om olika former av våld. Vi ser dock att det skiljer sig från Polisen, Brå samt Unga relationers ett-års-rapport, där de visar att den utsatta förminskar våldet. Vi är nyfikna om förminskningen av våldet beror på om ungdomen själv upplever våldet eller är åskådare, då ungdomarna i vår studie inte visar på ett förminskande av våldet. Det vore därför intressant för framtida studier att undersöka detta vidare. Det här ser vi hänger ihop med den negativa synen samt det låga förtroendet för polis och rättsväsende. Även det här skulle behöva undersökas då vi anser att det finns en brist på kunskap kring detta. Polisen nämner att brott i partnerrelationer ofta bagatelliserar medan samtliga ungdomar i studien tycker att polisen inte

tar dessa brott på allvar. Här ser vi att det behövs bättre kommunikation mellan polis och ungdomar samt ytterligare forskning.

Ungdomarnas kunskap, attityd och kompetens utifrån teori Vi ser en användning av Goffmans dramaturgiska teori för att tolka utsättare, utsatt och åskådare som roller. Utsättaren vill exempelvis framställa sig som så bra som möjligt på scenen framför vännerna men kan bakom kulisserna med partnern "slappna av" och vara en våldsam partner. Ungdomarna benämnde denna situation som att vara bakom stängda dörrar, för att förklara hur en schysst kompis samtidigt kan vara en våldsam partner. Gällande skojbråk kunde begreppet ceremoniell utrustning användas. Det är något man använder för att omgivningen inte ska bli misstänksamma mot de riktiga intentionerna med bråket. Här kopplar vi in Bourdieu då våldet under benämning skojbråk blir osynligt och legitimeras av både utsättare, utsatt och åskådare. Skojbråket blir då ett symboliskt våld. Vi kan även se en användning av Bourdieus begrepp sociala rummet och habitus. Då det sociala rummet handlar om kontroll och begränsningar av den utsattes rörelse, medan habitus handlar om de konsekvenser som sker av normaliseringsprocessen där utsättarens perspektiv internaliseras i den utsatta. För att utsättaren ska behålla makt och inflytande i det sociala rummet beskriver ungdomarna fysiskt våld och hot som strategi. Säljö's sociokulturella teori används för att beskriva hur individens personliga utveckling påverkas av den sociala omgivningen. Teorin visar på att det är genom sociala situationer tillsammans med andra som lärandet sker och hur den kunskapen sedan påverkar individens agerande och utveckling i samspel med andra. Vi vill visa med hjälp av teorin att en negativ syn på polis och rättsväsende kan påverka ungdomars attityder och kompetenser. Eftersom Säljö nämner att individen inte besitter all kunskap utan lär av sin omgivning. Ett utfall skulle kunna bli att en negativ syn på polis och rättsväsende kan leda till att det inte tas någon kontakt med polis samt att man inte söker information inför en eventuell anmälan.

Avslutningsvis, Barnkonventionen som är svensk lag säger att stat och vårdnadshavare har ett ansvar över barnet fram till hen fyllt 18 år. Vi vill därför understryka skolans roll då det finns en allmän skolplikt, här kan vi referera till våra ungdomar i studien; ingen har nämnt att grundskolan bidragit till den information vi har tagit del av under intervjuerna.

Litteraturlista

Alm, B. (2019). *Introduktion till etnografiskt fältarbete* (Första upplagan ed.).

Bohner, G., & Dickel, N. (2011). Attitudes and attitude change. *Annu. Rev. Psychol.* 62:391–417. DOI:10.1146/annurev.psych.121208.131609

Bourdieu, P. (1999). *Den manliga dominansen*. Göteborg: Daidalos.

Bowen, E., Holdsworth, E., Leen, E., Sorbring, E., Helsing, B., Jaans, S., Awouters, V. (2013). Northern European Adolescent Attitudes Toward Dating Violence. *Violence and Victims*, 28(4). <https://dx.doi.org/10.1891/0886-6708.VV-D-12-0009>

Brottsförebyggande rådet, Brå. (2018). *Brott i nära relationer bland unga*. Rapport 2018: 6. Stockholm, Brottsförebyggande rådet.

Fangen, K. & Sellerberg, A. (red.) (2011). *Många möjliga metoder*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Fauville, G., Luo, M., Queiroz, A.C. M., Bailenson, J.N., Hancock, J. (2021). Nonverbal Mechanisms Predict Zoom Fatigue and Explain Why Women Experience Higher Levels than Men. <https://www.gu.se/nyheter/kvinnor-drabbas-mer-av-zoomtrötthet>

Fry, D.A., Messinger, A.M., Rickert, V.I., O'Connor, M.K., Palmetto, N., Lessel, H., Davidson, L.L. (2013). Adolescent Relationship Violence: Help-Seeking and Help-Giving. *Behaviors among Peers Journal of Urban Health: Bulletin of the New York Academy of Medicine*, 91(2). doi:10.1007/s11524-013-9826-7

Förenta Nationerna. (1989). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barns rättigheter*. Unicef. <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen>

Giordano, Peggy. C., Soto, Danielle. A., Manning, Wendy. D., Longmore, Monica. A. (2010) The characteristics of romantic relationship associated with teen dating violence. *Social Science Research* 39, 863–874. doi:10.1016/j.ssresearch.2010.03.009

Goffman, E. (2014). *Jaget och maskerna. En studie i vardagslivets dramatik*. Lund: Studentlitteratur.

Jouriles, E.N., Choi., Rancher., Temple. (2017) Teen Dating Violence Victimization, Trauma Symptoms, and Revictimization in Early Adulthood. *Journal of Adolescent Health*, 61, 115-119. doi: 10.1016/j.jadohealth.2017.01.020

Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., Kalliokoski, AM. Uppsala universitet Brottsoffermyndigheten. (2001). *Slagen dam: mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige: en omfångsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.

Moi, T. (1994). "Att erövra Bourdieu", i *Kvinnovetenskaplig tidskrift*, nr 1, s. 3-21

Mueller, V., Jouriles, E.N., McDonald, R., Rosenfield, D. (2013). Adolescent Beliefs About the Acceptability of Dating Violence: Does Violent Behavior Change Them?. *Journal of Interpersonal Violence* 28(2) 436–450. DOI: 10.1177/0886260512454716

Polisen. (2020, 20 april). *Det här är brott i nära relation*.

<https://polisen.se/utsatt-for-brott/olika-typer-av-brott/brott-i-nara-relation/vad-raknas-som-brott-i-en-nara-relation/>

Quennerstedt, A., Harcourt, D., Sargeant, J. (2014). Forskningsetik i forskning som involverar barn. *Nordic Studies in Education, Vol. 34, pp. 77–93* Oslo.

Shorey, R.C., Wymbs, B., Torres, L., Cohen, J.R., Fite, P.J., Temple, J.R. (2017). Does change in perceptions of peer teen dating violence predict change in teen dating violence perpetration over time?. *Aggressive Behavior*. 2018;44:156–164. DOI: 10.1002/ab.21739

Socialstyrelsen. (2021, 14 april). *Våld i nära relationer*.

<https://www.socialstyrelsen.se/stod-i-arbetet/vald-och-brott/vald-i-nara-relationer/>

Sveriges utbildningsradio. (2019). *UR Samtiden - Brottsoffermyndighetens jubileumskonferens 2019 Våld mellan unga i nära relationer*.

https://gu-se-primo.hosted.exlibrisgroup.com/permalink/f/rmbr1s/46GUB_KOHA2644434

Sweet, P.L. (2019). The Sociology of Gaslighting. *American Sociological Review* 2019;84(5) 851–875. doi:10.1177/0003122419874843

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Ungarelationer. (2020). *Ett år med ungarelationer.se: Erfarenheter och kunskap om killars våld mot tjejer och våld i ungas partnerrelationer*. Stiftelsen 1000 Möjligheter

<https://static1.squarespace.com/static/5b976f43b40b9d9c911d05dc/t/5e78df945c0369649fb8a8df/1584979877931/Ett+a%CC%8Ar+med+ungarelationer+rapport+killars+va%CC%8Ald+mot+tjejer+digital.pdf>

Ungarelationer.se (2019). *Olika sorters våld*.

<https://ungarelationer.se/kunskapsbank-flode/olika-sorters-vald#psykiskt-vald>

Ungarelationer. (2021) “Vi måste stoppa våldet i tidig ålder”. Hämtad 2021, 04-20

<https://www.svd.se/vi-maste-stoppa-valdet-i-tidig-alder>

Uhnöo, S. (2011). *Våldets regler: ungdomars tal om våld och bråk*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2011. Göteborg.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<https://www.vr.se/analys-och-uppdrag/vi-analyserar-och-utvarderar/alla-publikationer/publikationer/2017-08-29-god-forskningssed.html>

Wibeck, V. (2011). *Fokusgrupper om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

Wiklund, M., Malgren-Olsson, EB., Bengs, Carita., Öhman, A. (2010). “He Messed Me Up”: Swedish Adolescent Girls’ Experiences of Gender-Related Partner Violence and Its Consequences Over Time. *Violence Against Women* 16(2) 207–232. DOI: 10.1177/1077801209356347

Yin, R.K. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Øverlien, C., Hellevik, P. & Korkmaz, S. (2019) Young Women’s Experiences of Intimate Partner Violence – Narratives of Control, Terror, and Resistance. *Journal of Family Violence* (2020) 35:803–814. <https://doi.org/10.1007/s10896-019-00120-9>

(Bilaga 1) Intervjuguide

En vän har nyss berättat för dig att hen känner någon som blir utsatt i sin relation. Vad är det rätta för din vän att göra? Borde hen ingripa eller inte? Och när i så fall borde hen ingripa?

Du får veta av en i ditt kompisgäng att hen utsätter sin partner för våld. Du tycker hen är en schysst person och blir förvånad. Kan en schysst person verkligen utsätta sin partner för våld?

Hur skulle ni beskriva en person som utsätter en annan för våld?

Om ni skulle få sätta en gräns. Vart går gränsen till våld i en relation?

Ex. Är det okej att slå sin partner? Bestämna över hans handlingar eller när ni ska ha sex?

Du har länge vetat att din vän blivit utsatt för våld av sin partner. Hen har flera gånger sagt att hen ska lämna men väljer ändå alltid att stanna med sin partner. Varför tror ni hen inte lämnar?

Hur skulle ni beskriva en person som utsätts för våld?

Hur vet man om någon i ens närhet kan vara utsatt för våld i sin relation? Kännetecknen?

Hur vet man om någon i ens närhet utsätter sin partner för våld? Kännetecknen?

Din partner berättar för dig att du inte tillfredsställer hen tillräckligt och vill att du ska gå med på saker som du inte vill eller är bekväm med. Behöver man "ställa upp" på olika saker i en relation? I så fall vilka?

Varför tror ni man utsätter någon annan för våld i en relation?

Vad finns det för varningstecken i en relation att den kan bli våldsam?

Vad tror ni klassas som våld i en relation av polisen för att det ska ses som ett brott"?

Är våld bland unga i relationer vanligt tror ni? Varför, varför inte?

En bekant kommer fram till dig och berättar att hans partner har blivit mer aggressiv när de är själva och söker ditt stöd, vilket stöd skulle du ge till den bekanta?

Du märker att din partner börjar må dåligt över hur du betar dig mot hen och du vet om att du utsatt din partner för våld och börjat kontrollera hen mer och mer, du har även fått hen att gå med på saker hen inte vill. Vad kan du göra?

Du har den senaste tiden känt dig mer och mer otrygg i din relation, din partner har bland annat börjat bestämma vilka du får umgås med, vad du får ha på dig och kontrollerar dina sociala medier. Vad kan du göra?

Vart har ni fått era kunskaper kring våld i ungas relationer ifrån?

Tror ni att man påverkas av vad sina vänner har för åsikter om våld i partnerrelationer?

Ex. att det är okej att utöva våld mot sin partner om ens vänner tycker att det är okej eller att man inte tycker att det är okej att använda våld mot sin partner om ens vänner tycker det

Finns det digitalt våld? Och om det finns hur kan ett sådant våld se ut i en partnerrelation?

Tror ni att en relation där det förekommer våld både kan vara bra och dålig? Ex. att det inte bara förekommer våld utan även kärlek?

(Bilaga 2) Samtyckesbrev

Till ungdomar som är intresserade av att delta i en studie om ungdomars attityder, kunskaper och kompetenser gällande våld bland unga i partnerrelation.

Studiens syfte är att finna kunskap om ungdomars attityder, kunskaper och kompetenser kring våld hos unga i parrelationer. Vilket kan bidra med kunskap om hur man kan utforma förebyggande åtgärder i skolan. För detta krävs att man vet vilken kunskap som finns och vilken kunskap som saknas samt vilka attityder som råder kring ämnet hos ungdomarna.

Vi har tänkt använda oss av fokusgruppsintervjuer med runt 3 personer i varje grupp. Varje person kommer delta vid ett grupptillfälle. Under fokusgruppsintervju är det tänkt att utgå från olika scenarier som är kopplat till våld bland unga i partnerrelation, detta för att få en bra diskussion. Exempel på scenario kan vara ”En klasskamrat kommer fram till dig och berättar att hans partner har blivit mer aggressiv när de är själva och söker ditt stöd, vilket stöd skulle du ge till din klasskamrat?”

Intervjuerna kommer att spelas in som ljud och sparas som ljudfiler. Intervjuerna kommer sedan att skrivas om till text. Bara vi som genomför studien och de som intervjuas kommer att kunna lyssna på de inspelade intervjuerna. Inga namn kommer att användas i uppsatsen. Det är frivilligt att vara med i intervjuerna och den som intervjuas kan när som helst avbryta och säga att man inte vill vara med.

Om du har några frågor om studien, kontakta oss gärna:

██████████

Tel:

Mail:

██████████

Tel:

Mail:

Handledare:

Mail:

Jag ger mitt samtycke:

Datum:

Underskrift:

Namnförtydligande:

(Bilaga 3) Kontakter

Vart kan man vända sig vid våld i partnerrelation?

Polis

För att anmäla ring 114 14, vid nödsituation ring 112

Vårdcentral

Du kan ringa din vårdcentral eller 1177 för hjälp med skador, dokumentation samt psykologsamtal.

<https://www.1177.se/liv--halsa/overgrepp-och-sexuella-trakasserier/att-bli-utsatt-for-vald-i-na-ra-relationer/>

Ungarelationer

Unga relationer erbjuder stöd via chatt för både personer utsatta för våld men också för de som utsätter en annan eller finns runtomkring. Här kan du även få juridiskt stöd.

<https://ungarelationer.se/> (hemsidan går att “panik-lämna”)

Ungdomsmottagning

Ungdomsmottagningen ger stöd till personer som är utsatta eller utsätter andra för våld i sin relation.

Kvinnofridslinjen

Stödtelefon om man blivit utsatt för fysisk, psykiskt eller sexuellt våld. Det går att ringa dygnet runt. Telefonsamtalet kostar inget och syns inte på telefonräkningen. Man kan även ringa dit som anhörig. Tel: 020-50 50 50

Brottsofferjouren

tel: 0200-21 20 19

Hemsida: <https://www.brottsofferjouren.se/>

Unizon

Qjouren väst

Tel: 0708-86 96 61

Email: qjourenvast@gmail.com Hemsida: <https://www.qjourenvast.se/>

Kvinnojourenonline

Tel: 079 348 28 20

Hemsida: <https://www.unizonjourer.se/kvinnojourenonline/>

<https://www.unizonjourer.se/ung/>

Terrafem, är ett nätverk för kvinnors rätt mot mäns våld. Här kan man få stöd via telefon samt juridiskt stöd. De talar över 60 språk och inkluderar även hedersrelaterat våld.

Juristjour tel: 020-52 10 10

Killar.se En hemsida med chattfunktion och samtalsmottagning för killar som mår dåligt och behöver någon att prata med. Här kan man även gratis få kontakt med psykolog eller kurator.

Hemsida: <https://killar.se/>